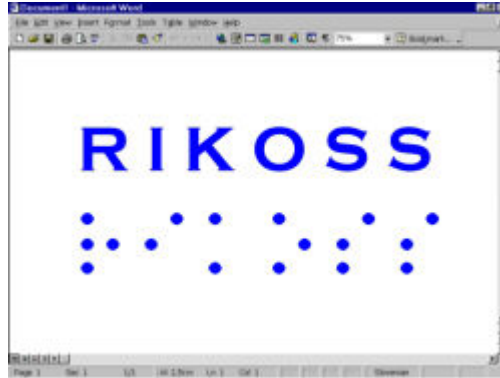

RIKOSS

letnik 9, številka 4 / 2010

ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)

Lektoriranje: Albert Kolar (L: AK)

Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1410

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča

=====

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

1. UVODNIK: [Se prepuščam nezadovoljstvu ali iščem drugo pot?](#)
Marino Kačič
2. AVTOPORTRET: [Marija Fras](#)
3. POPOTNIŠKI UTRINKI: [Albanija](#) – dežela številnih bunkerjev
Marinka Jerič
4. INTEGRACIJA: [Kako zunanji dejavniki vplivajo](#) na notranjo rast in razvoj
Matija Bregar
5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Prave invalidov do [dostopa storitev stacionarne telefonije](#)
Brane But
6. TESTIRALI SMO: [WINDOW EYES - bralnik zaslona](#) za slepe / 2. del
Jožef Gregorc
7. DOBRO JE VEDETI: [Predstavitev Tehniškega muzeja Slovenije v Bistri](#)
SLAVICA ZUPANIČ
8. NAMIGI IN NASVETI: [Kako v Windows 7 ustvariti rešilni disk](#), Nastavitev debeline kurzorja
Brane But
9. OGLASNA DESKA: [Ob mednarodnem dnevu bele palice](#)
Boštjan Štefanič
10. NOVIČKE: [Avtomobil za slepe in slabovidne](#), Supernova v12, Tracker Breeze – GPS navigacija za slepe in slabovidne, odpiranje novjših Office dokumentov s starejšimi različicami Officea
Robert Hrovat Merič

1. UVODNIK: **Se prepuščam nezadovoljstvu ali iščem drugo pot?**

Avtor/ urednik: *Marino Kačič*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Ob koncu leta je običaj, da drug drugemu kaj malega podarimo in nekaj lepega zaželimo. Preden vam zaželimo srečno leto, vas vabim na kratek razmislek o sebi, o nas kot ljudeh, z namenom, da bi bilo prihajajoče leto za vas lažje, četudi okoliščine morda ne bodo lažje. Problemi in težave bodo vedno, ni pa nujno, da se vdamo pred njimi, kakor ni nujno, da se prepustimo okolici, medijem, da nas potegnejo v svoje predstave in malodušje.

Živimo v času velikih protislovij, ki jih je včasih težko razumeti. Po eni strani so možnosti za življenje (splošno gledano) pri nas taki, kot verjetno še nikoli prej, po drugi strani se ljudje pritožujemo, kako da je vse narobe in slabo. Rekli boste, poglej, koliko ljudi nima službe, nima niti za položnice ali hrano. Lahko se razume nezadovoljstvo teh ljudi. A zakaj je potem tudi ostala večina tako nezadovoljna? Zakaj je vse več bolezni, kljub boljšemu zdravstvu in pri več uspešnih zdravlilih? Zakaj imamo vedno več težav, kljub vedno večjemu številu storitev in služb? Poskusimo tokrat pogledati na to iz perspektive notranjega doživljanja.

Eden od možnih generatorjev nezadovoljstva in lahko tudi trpljenja je vpliv okolice na nas, z nepomembnimi mnenji ali informacijami (npr. opravljanje, govornice, afere). Mediji, na primer, morajo vsak dan pripraviti ure in ure radijskega ali televizijskega programa, napisati desetine strani v časopisih. Zato morajo nabrati dovolj informacij. Ker je potreba po tovrstni proizvodnji vedno večja, se neredko piše tudi o stvareh, ki so povsem nepomembne in banalne. Da pa bi take pritegnile pozornost, jih je potrebno narediti bombastične in na videz pomembne. Ali je res potrebno, da govtam te nesmiselne informacije, ki jih proizvajajo, da so rentabilni? Jaz kupujem le toliko oblačil, kot jih nujno potrebujem, in ne toliko, kot bi mi jih radi v trgovini prodali. Odgovornost je na meni, da znam to omejiti in to še preden grem v trgovino.

Drugi od možnih generatorjev nezadovoljstva in lahko tudi trpljenja so pričakovanja. Višja pričakovanja imamo, več hočemo in manj smo zadovoljni z malimi rezultati in dobrinami. Večja ko je razlika med pričakovanim in udejanjenim, bolj se večja nezadovoljstvo: bodisi na račun sebe (nisem sposoben), bodisi na račun drugih (niso mi omogočili), bodisi zaradi družbe (država ni naredila) ipd. Včasih pa si postavimo naravnost idealistična pričakovanja, ki jih realno gledano, ni moč udejanjiti. V takih primerih so idealistična pričakovanja jamstvo za nezadovoljstvo in trpljenje. Namesto tega si lahko postavimo dosegljive (skromnejše) cilje in jih poskušamo po malih korakih udejanjiti. Tako bomo zadovoljni, ker nam je uspelo. Skakalec v višino se uči pravilno preskočiti prečko na nizki višini. Potem pa jo postopoma, res postopoma, dviguje in tako napreduje do višine, kjer mu jo še uspe preskočiti.

Tretji od možnih generatorjev nezadovoljstva in lahko tudi trpljenja je primerjanje sebe z drugimi. Primerjanje po uspešnosti, po imetju, napredovanju, ugledu, priljubljenosti, primerjanje svoje družine s sosedovo ipd. Lastnost človeka je, da se vsaj delno primerja z drugimi. Če je to konstruktivno, nas vzpodbudi h

konstruktivnemu delovanju. To je, da se bolj potrudimo, da bi v nečem uspeli. Neredko pa se to prevesi v destruktivno doživljanje. V tem primeru lahko doživljamo nevoščljivost, zavist, občutek lastne nesposobnosti, nevrednosti, krivice ipd. Tak način pa lahko vodi ali v destruktivna dejanja (npr. "iskanje "dlake v jajcu", sumničenje, podtikanje, maščevalnost) ali pa se obrne nezadovoljstvo vase (občutek nesposobnosti, trpljenje, depresija).

Za vrednotenje svojega uspeha je bolje primerjati sebe s seboj kot sebe z drugimi. Primerjati sebe s seboj pomeni, da primerjate premike in spremembe danes glede na prejšnjo svojo točko v življenju oz. prehojeno pot. Pa če gre tu za spremembe v materialnem, duševnem, odnosnem ali kakšnem drugem vidiku. Če pa se primerjamo z drugim, ne vemo, kolikšna je naša prehojena pot, koliko smo res napredovali. Vemo le za razliko med nami in onimi. To pa ni nujno poštena primerjava. Morda je tisti, s katerim se primerjamo, že ob rojstvu imel bistveno boljši izhodiščni položaj kot mi. V tem primeru se bomo počutili slabo, četudi smo morda prehodili večji del poti kot on. Znano je na primer, da so včasih otroci bogatejših ljudi slabše opremljeni s sposobnostmi za ravnanje z denarjem, četudi so se rodili v boljših okoliščinah. Torej, lahko imamo boljšo sposobnost za ravnanje z denarjem, čeprav ga imajo oni trenutno več.

Za lastno zadovoljstvo je pomembno tudi to, kateremu vidiku svojega življenja dam prednost: bolj prijetnemu ali manj prijetnemu. Saj poznate tisto o pol polnem ali pol praznem kozarcu? Razlika je, če življenje doživljam skozi perspektivo pol polnega kozarca ali skozi perspektivo pol praznega, čeprav je življenje v obeh primerih eno in isto.

Preberite članek v rubriki Integracija. Spoznali boste fanta, ki se bori skozi življenje, ki mu postavlja težke ovire, a je hkrati zadovoljen, ko uspe pri stvareh, ki so morda za večino majhne ali neznatne. Preberite Avtoportret gospe, ki je našla zadovoljstvo v športu, četudi ji najprej ni šlo in četudi ima hudo okvaro vida. Preberite ostale članke in videli boste, da vsak išče načine, kako narediti svoje življenje boljše, lažje, učinkovitejše.

Dragi moji prijatelji in prijateljice, ocenjujte svojo prehojeno pot in svoje uspehe in se jih veselite. Ne ukvarjajte se z neuspehi, ti pridejo sami od sebe. Veselite se malih uspehov, malih dosežkov. Nekaterim to pomeni še malo videti, drugim to pomeni gibati se, tretjim to pomeni ostati čim bolj zdrav, četrtim pomeni imeti dobrega prijatelja, partnerja, otroka, končati šolo.

Iz uredništva revije Rikoss vam želimo srečno 2011, da bi v malih dogodkih, malih stvareh, malih trenutkih našli zadovoljstvo in se ne zgubili v velikih temah, polnih dvomov in slabe volje.

Pogumno in srečno v 2011!

Uredništvo Rikoss

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Marija Fras

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Rodila sem se leta 1955 v mali vasi pod Bočem pri Rogaški Slatini kot četrti otrok. Starši so kmalu spoznali, da z mojimi očmi ni vse v redu. Z mano so hodili po bolnišnicah, a zdravniki niso mogli storiti nič. Imam le majhen ostanek vida, katerega sem že od otroštva dobro izrabljala. Na majhni kmetiji sem se do odhoda v šolo na pašnikih vedno igrala s fanti in pridobivala razne spretnosti.

Nato je prišla šola, morala sem v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljano. Tam je bilo zame veliko novega. Pa sem se hitro navadila na nove prijatelje in učitelje. Tukaj se je začela moja športna pot, saj smo že v zavodu imeli kegljaško stezo, keglje smo si postavljali še ročno. Tu sem se spoznala tudi z drugimi športi, saj smo hodili smučat, plavat, na razne pohode in atletska tekmovanja. Šolanje v zavodu pa mi je dalo tudi dosti drugih izkušenj za življenje. Naučila sem se plesti in druga gospodinjska dela.

Šolanje sem nadaljevala v Škofji Loki, kjer se je moja kegljaška pot za nekaj let ustavila. Kmalu po končanem šolanju sem se zaposlila in si ustvarila družino v Celju. Tukaj sem se vključila tudi v društvo slepih in slabovidnih. Sodelovala sem v organih Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Celje in v Zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenija.

Ko sta moji dve deklici malo zrastle, sem se vrnila na kegljaške steze in druga športna tekmovanja, ki jih je organizirala Zveza slepih in slabovidnih. Na moji kegljaški poti se je le redko zgodilo, da nisem osvojila državnega prvenstva. Bolezen, leta 1993 so mi vgradili srčni spodbujevalnik, me je zopet malo zadržala doma.

A moj nemirni duh se ni dal. Kmalu me je potegnilo v naravo in na okoliške griče nabirat kondicijo. Hribi so moja velika ljubezen. Postala sem tudi prava Slovenka in stopila na naš najvišji vrh - Triglav.

Zelo sem se razveselila novice, da se bom udeležila 1. evropskega prvenstva v kegljanju za slepe in slabovidne na Slovaškem, to je bilo leta 1998 in spoznala tudi tujo konkurenco. A trema in premalo izkušenj sta naredila svoje, saj sem potrebovala kar štiri leta, pa še odhod v pokoj, da sem osvojila prvo medaljo in to zlato. To se je ponovilo še dve leti. Kasneje sem prikegljala še eno srebrno in tri bronaste medalje. Moj največji uspeh pa je prišel leta 2007, ko sem na prvem svetovnem prvenstvu z novim absolutnim rekordom 785 podrtih kegljev stopila na najvišjo stopničko. Za vedno mi bo ostalo v spominu veselje, ko sem prvič stopila na najvišjo stopničko in so mi zaigrali slovensko himno in dvignili našo zastavo.

Za kegljanje sem se odločila, ker je to šport, s katerim se lahko, z delno spremenjenimi pravili, slepi in slabovidni ukvarjamo enakovredno z videčimi. Žal pa to ni olimpijska disciplina niti za videče in je zato tudi medijsko manj popularna. Zaradi mojih uspehov sem leta 2002 in 2007 postala slovenska športnica leta med invalidi.

Na evropskih prvenstvih sem navezala mnogo prijateljstev z društvi slepih in slabovidnih iz drugih držav. Naše celjsko društvo pa se je udeležilo mnogih turnirjev, s katerih smo se vračali s pokali in medaljami.

V svet videčih športnikov pa sem se prvič vključila v službi, ko smo hodili na smučarski tečaj, kjer so me sprejeli in mi pomagali. Drugi korak je bil vadba aerobike na bližnji osnovni šoli, kamor zahajam že 25 let. Vključila sem se tudi v Kegljaški klub Lanteks Celje. Veselje je veliko, ko premagam videčo tekmovalko.

Pri kegljanju videčih je potrebno tudi čiščenje. Na tekmovanjih slepih in slabovidnih imamo 120 metov, vse na polno, videči pa imajo 60 metov na čiščenje – keglji, ki v prvem metu ne padejo, ostanejo postavljeni, kroglo mečeš tolikokrat, da pade vseh devet kegljev.

Pri slepih in slabovidnih je zelo pomembno, da imamo razumevanje in pomoč družinskih članov, saj je na športni poti potrebno veliko usklajevanja pri varstvu otrok in drugih gospodinjskih delih. Moj mož pa mi je stal ob strani tudi kot trener. Ko sta dekletki toliko zrastle, sta tudi oni pomagali pri raznih prevozi in tekmovanjih. Žal je moj mož prezgodaj odšel. Dobila sem pa tri krasne vnuke, ki me zdaj razveseljujejo.

Povedala bi tudi to, da je nam, ki vidimo malo, pa čeprav samo 1%, malo lažje kot popolnoma slepim, vsaj prvi korak naredimo sami, a ko se vključimo med videče, se ti kar hitro navadijo na drugačne.

Menim, da se med slepimi in slabovidnimi premalo ljudi ukvarja s športom in rekreacijo. Na nek način bi morali pritegniti mlade člane. Skrbi me prihodnost športa za slepe in slabovidne pri otrocih, ki obiskujejo redne osnovne šole, če jih bodo učitelji telesne vzgoje znali navdušiti za športe, s katerimi se slepi in slabovidni lahko ukvarjamo. Razmisliti bi morali, ali bi slepim in slabovidnim pri njihovem športnem udejstvovanju lahko pomagali z organizacijo skupine prostovoljcev.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Albanija – dežela številnih bunkerjev**

Avtorica: *Marinka Jerič*

Urednica rubrike in sodelavka: *Metka Pavšič*

[Pošlj komentar](#)

Ponudila se mi je ugodna priložnost, da s skupino popotniškega društva Vagant iz Maribora potujem v Albanijo. O tej deželi sem vedela zelo malo, saj je bila dolga leta zaprta za obiskovalce in mi je ves čas vzbujala radovednost in željo, da jo spoznam.

Kar dolge ure je trajala avtobusna vožnja do meje, kjer nas je pričakalo prijetno presenečenje nad gostoljubnostjo mejnih uslužbencev. Postopek pregleda potnih listin hitro poteka in vrata v deželo se nam na široko odpro.

Albanija leži na jugu Balkanskega polotoka in meji na Grčijo, Makedonijo, Črno goro in Italijo z jadranskim in jonskim morjem. S 472 km obale je upravičeno dobila naziv jadranska vrata na Balkan. Velika je za 1,4 Slovenije in ima okrog 3,5 milijona prebivalcev, ki so pretežno Albanci, le 3 % je manjšin (Grki, Makedonci, Srbi, Črnogorci). Jezik je albanščina, ni pa noben problem sporazumevanja, saj večina prebivalstva obvlada vsaj delno angleški jezik. Redko kje se na tako malem prostoru srečujejo tako raznolika reliefna in klimatska nasprotja. Na 340 km dolgem in 180 km širokem območju se menjujejo obale, nižine, visoke in srednje planine, kotline, ki so povezane z rečnimi dolinami, z mediteransko, kontinentalno in alpsko klimo. Deželo smo po dolgem in počez dodobra prekrizarili.

Skozi Albanska mesta

Tik ob meji se srečamo z mestom Skadar stisnjeno med trdnjavo Rozafa, albanske Alpe, reko Buno in Skadarsko jezero. Mesto ima bogato zgodovino, s katero se seznanimo in si trdnjavo tudi ogledamo. Danes je čutiti italijanski in ruski kapital, saj je dežela eno samo gradbišče. Številne stavbe, od hotelov, apartmajskih naselij, do visokih blokovskih stolpnic, veliko stavb nedokončanih, raznih dimenzij, slogov, brez infrastrukture in nekega urbanega reda je dobesedno popačilo deželo. Čemu bo to služilo ali si obetajo resnično množičen hotelski turizem? Gradbeništvo je tukaj podivjalo in so betonski naselitveni kompleksi eno največjih gradbišč na svetu.

Naslednji cilj je mesto Drač, ki velja za eno najstarejših mest v Albaniji. To je največje pristaniško mesto, kjer so potekale številne pomembne poti in je mesto ves čas v zgodovini živelo kot središče trgovanja. Tu je bil tudi center krščanstva v času Rimljanov. Ogledamo si ostanke slovitega amfiteatra in bizantinskega obzidja. Vredna ogleda je Fatihova mošeja iz 15. stoletja. Drač se je razvil in razširil in je prerasel v predmestje prestolnice Tirane. Mestece Lehe je znano po grobnici narodnega junaka Skenderbega, ki je tukaj našel poslednje počivališče in si ga mimogrede ogledamo.

Mislím, da je mesto Berat, kar pomeni beli grad, znano kot mesto tisočerih oken tudi najlepše mesto. Leži pot mogočno goro Tomorr, deli pa ga reka Osum. Hiše so bele, kamnite, stisnjene strmo pod hrib. Mesto je bilo prva prestolnica nove Albanije po 2. svetovni vojni in ga je komunistična vlada ohranila, kot muzejsko mesto. Zaščitila pa

ga je tudi organizacija Uneska. Osrednji objekt je trdnjava Kalat, znotraj katere je več cerkva.

Tipično srednjeveško mesto je Gjirokaster, mesto tisočerih stopnic, črno belo kamnito mesto. Glavni gradbeni material je kamen in hiše so z edinstveno arhitekturno zasnovo. Nad mestom dominira mogočna trdnjava Kalaja, ki velja za drugo največjo na Balkanu. Mesto je rojstni kraj Eneverja Hoxha in v času njegove vladavine je del trdnjave spremenil v zloglasni zapor. Kljub njegovi diktatorski vladavini, ljudje o svojem voditelju ne govorijo slabo, ali da bi ga celo sovražili. Njegov lik in podoba sta raje zamolčana.

Najbolj mondano mesto na obali je prav gotovo Saranda. Čuti se pravi turistični utrip. Številni hoteli, restavracije, sodobni bari in lokali, ki so odprti pozno v noč. Mesto me spominja na dalmatinska mesta. Za Sarando pa ne zaostaja tudi Vlora, znana po stavbi, kjer je bila leta 1912 po 500-letni vladavini Turkov, prvič izobešena albanska zastava in proglašeno osvobojeno ozemlje Albanije.

Prestolnica Tirana je postala v 17. stoletju na obronkih planine Dajti, na velikem križišču poti. Župan Tirane Edi Rama, je v deželo uvedel barve in s tem razbil monotonost in mračnjaštvo stavb in povzročil drugo nasprotje, da je barvitost stavb doživela pravo eksplozijo.

Mi pa že hitimo v nekdanjo prestolnico Kruja, ki je sveto mesto za Albance, rojstni kraj njihovega velikega vojskovodje Gjergj Kastriota, znanega kot Skenderbeg. Sloviti vojskovodja, 1443-1468, se je bojeval in branil proti Turkom kar 25 let. Zadrževal je številno turško vojsko in branil vdor Turkov proti Evropi. Odlikoval ga je sam papež, saj je s preprečitvijo vdora Turkov reševal krščanstvo. Poveljuje ga Evropa in veliko piše o njem in ga upravičeno uvrščajo med 100 najuspešnejših vojskovodij na svetu. Primerjajo ga z Aleksandrom Velikim in ime Skander – Beg, pomeni enak. Bil je ob pravem času, na pravem mestu. Proglašen je za narodnega heroja. Mesto ima izredno strateško točko, leži na hribu Sari-Saltik, od koder se ponuja prekrasen razgled na skoraj polovico Albanije. Na vrhu je grad, v katerem je etnografski muzej, derviška tekila, muzej Skenderbeg in stari bazar, ki vtis o tem kraju še poglobijo. Bazar je prava paša za oči. Številni izdelki domače obrti so prav gotovo zanimivi za obiskovalce. Tukaj bi omenila znani albanski konjak, imenovan Skanderbeg, ki ga je moč dobiti po vsej Albaniji. Hčerka in zet Enverja Hoxhe sta po njegovi smrti, leta 1985 dala urediti muzej Skenderbeg v gradu, v katerem je prikazana zgodovina in življenje albanskega narodnega junaka. Slovite so freske, v katerih so prizori iz bitk, osebni predmeti, literatura in slovita knjižnica. V etnografskem muzeju si ogledamo prikaz življenja Albancev, zvemo veliko o običajih, o krvni osveti, besi ali dani pošteni besedi, o družinskem absolutnem vladarstvu moža, o porokah in o še nekaterih zanimivih običajih, ki pa danes več ne veljajo.

Danes lahko kupiš številne miniaturne bunkerje kot spominke. Enver Hoxha je dal zgraditi kar 700.000 bunkerjev, ki so posejani po celotni državi in spominjajo na eno najrevnejših vlad v vsej burni zgodovini Albanije. Pripisujejo mu politični paranoizem. Bal se je vpliva zahoda, bal se je sosedov, bal se je vpliva Rusije, na koncu se boji vseh in prekine odnose z vsemi državami in do vsega kar je tuje. Deželo pahne za dobrih 50 let v zaostalost. Danes bunkerje uporabljajo za staje živalim, za shrambe, za kleti, nekateri na obali so lepo poslikani in služijo kot kulturni bari. Pravijo, da večina

mladih v bunkerjih izgubi nedolžnost. Največ bunkerjev pa je v miniaturnih izvedbah in jih kot spominke najdemo povsod in so kot glavni suvenir Albanije.

Alija Rama nasledi predsednika Hoxho in v tem obdobju vlada v deželi veliko pomanjkanje. Kar 20 % prebivalstva se izseli. Politična zatočišča iščejo v Italiji in drugih evropskih državah. Študentje množično protestirajo. Prihaja do demonstracij in nemirov. Pod vodstvom Alija Periša se pričnejo ustanavljati politične stranke in trdo obdobje vladavine komunističnega režima se konča.

Po letu 1990 se Albanija odpre svetu. Deželo pretresajo razne gospodarske afere in brezvladje. Sledi obdobje političnih kriz in piramidnega sistema vladanja, bogatenje manjšine prebivalstva, ki ga sistem podpira, vendar se hitro zruši. Kar 70 % prebivalstva ostane brez denarnih sredstev, deželo pretresa novi val nemirov in nezadovoljstva, val nasilja in begunstva. Sali Beriša in njegova demokratska stranka zmagata na volitvah. Albanci se čutijo bolj varne, saj so stopili v članstvo Nato, velike pa so težnje po članstvu v EU. To je zanje dobro. Dežela si išče identiteto in obstoj. Morala bo razbiti predsodke in najti svojo pot. Albanija rabi priložnost.

Kot opažam med našim popotovanjem so lokali polno obiskani in to pretežno moških obiskovalcev. Ženske veliko dajo nase. Številne obiskujejo kozmetične salone, frizerje, oblečene so evropsko, modno in kot sem opazila so izredno lepe. Mlade izobraženke so v službah, veliko jih študira, veliko žensk pa je doma. Po drugi strani pa je velika nezaposlenost in revščina. Ljudje na ulicah so preprosti, zvedavi, radovedni, predvsem pa zelo prijazni. O deželi sem imela predsodke, izdelano svojo podobo, resničnost pa je povsem nekaj drugega. Albanci veljajo za slaščičarje tako si razlagamo, vendar se motimo. Glavna njihova prepoznavnost je v zelenjavarstvu. Obvladujejo ogromen trg. Druga posebnost je filigramstvo in šele nato pridejo na vrsto slaščice. Ta vpliv je prišel iz vzhoda. Kot posebnost Albanci vozijo avtomobile znamke Mercedes in to od najstarejših do novejših izvedb. Drugega avtomobila ne vidiš. Ceste v Albaniji so izredno slabe. Kot tihi dogovor velja da policija ne zaustavlja tujcev, da si pridobijo čim boljši vtis in da privabijo večje število obiskovalcev. Ves čas potovanja vidim železniško progo, vendar v vseh dneh ni bilo videti, da bi po njej vozil vlak. Največji problem dežele je ekologija. Voda ni pitna. Povsod pa so smeti in to na tone. Neurejene, razmetane kazijo naravo in kažejo kulturo naroda. Zastrahujoče in zaskrbljujoče za bodočnost.

Največje arheološko najdišče Butrint sega v 4. stoletje pred našim štetjem, kjer je bil najden izvir zdravilne vode. Okrog tega se je v kasnejših stoletjih razvila naselbina s številnimi objekti, ki so služili prebivalcem. Oglejmo si ostanke gradu, grškega gledališča, rimskih term, krstilnico, baziliko, mogočno kiklopsko obzidje, beneško in turško trdnjavo, muzej antike in še mnoge druge ostanke objektov. Področje je bilo naseljeno od grških časov do poznega srednjega veka. Vsak izmed narodov, ki so tukaj prebivali so pustili svoj pečat. Danes je to področje nenaseljeno in namenjeno izključno obiskovalcem. Arheologija pa ima še veliko dela, saj še vsega niso raziskali. Področje je bilo leta 1992 proglašeno za Nacionalni park s 86 km². Butrint se nahaja ob istoimenskem jezeru, ki je s kanalom povezano z jonskim morjem. To pa je tudi najjužnejša točka, ki smo jo Vagantovci obiskali in le 13 km nas loči od Grčije. Albanija ima redno ladijsko povezavo z otokom Krfom.

Poglavje zase je vera. Zares živ je le ateizem. Krščanstvo se je začelo razvijati s prihodom Rimljanov, z delitvijo rimskega cesarstva na Zahodno in Vzhodno, Albanija pripada Bizantinskemu cesarstvu in veri. Še naprej se širi krščanstvo med ilirskim in kasneje arbanaškim prebivalstvom. Z vdorom Turkov pa prebivalstvo počasi prevzame islamsko vero, kljub temu, da se borijo proti Turkom. Po vojnah, do leta 1967 velja neka verska svoboda, nakar se prične energična borba proti religiji. Država uzakoni in proglasi ateizem Vse cerkve, džamije in kapele so zrušili, ali pa so jih pretvorili v kulturne domove, muzeje ali športne dvorane. S tem je bila narejena neprecenljiva škoda, ne samo materialna, pač pa predvsem v srcih ljudi. Religiozno držo država spremeni ob priliki obiska misijonarke Matere Terezije, ki je bila po rodu Albanka. Srečanje s predsednikom Hoxho, je povzročilo močan vtis in prav gotovo prispevalo, da je država ponovno dovolila religijo. Vpliv globalizacije, razvrednotenje vrednot, pomanjkanje tradicije pa vpliva na današnjo versko hladnost in brezbržnost.

Po petih dneh strnemo potepanje po Albaniji. Porušeni so tabuji in predsodki, ki so veljali v naših glavah. Prepričala sem se, da je danes Albanija zelo odprta, prijazna, preprosta dežela, s pridihom pristnosti, kjer ljudje še imajo čas, kjer popotnik čuti drugačen utrip, kot smo ga vajeni v Evropi.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Kako zunanji dejavniki lahko vplivajo na notranjo rast in razvoj

Avtor: *Matija Bregar*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Ime mi je Matija in sem od rojstva skoraj popolnoma slep. Imam 0,5 % ostanka vida. Vrtec in osnovno šolo do četrtega razreda sem obiskoval v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Razen v prvem razredu, ko sem bil pravdober, sem bil vedno odličen. S petim razredom sem odšel v integracijo. S tem pa so me doletele tudi nekatere neljube spremembe. Že v četrtem razredu so na pregledu ugotovili, da imam znižan hemoglobin - slabokrvnost. Takoj so me napotili v bolnišnico v nekdanjo Mestno otroško bolnico v ulici Stare pravde, ki je danes ni več. Moj oddelek je bil nefrološki oddelek. Tam sem ostal približno en mesec, z izjemo vikendov, ko sem odhajal domov. To je povzročilo, da sem bil v majhnem zaostanku s snovjo.

Imel sem srečo, da je takrat v bolnišnici že obratovala bolnišnična šola. Z njeno pomočjo sem tako lahko vsaj nekoliko nadoknadel zaostalo snov, da se te ni nabralo preveč. Dobil sem tudi nekaj ocen. Če se prav spomnim, pa so bile vse štirke oziroma petke. Zdravniki so začeli močno sumiti, da mi odpovedujejo ledvice. Od takrat naprej sem moral obiskovati redne mesečne kontrole pri doktorju Gregorju Novljanu, ki se je zelo zavzel zame. V četrtem razredu smo s tem še brez težav lahko shajali. V petem razredu pa je bilo že malo težje, čeprav sem se kar hitro vključil v nov sistem. Tudi sošolci so me zelo dobro sprejeli. A kaj, ko sem jih že oktobra moral zapustiti in za daljši čas oditi v bolnico. In zgodilo se je. Potrdili so dokončno odpoved ledvic in pristal sem na dializi. To pa je zame pomenilo zavedanje in sprijaznitev s tem, da bom moral trikrat na teden velik del dneva zapraviti za nekaj, česar si nisem izbral sam - dializo torej. Ti trije dnevi so bili ponedeljek, sreda in petek. Lahko si predstavljate, da so bili ti dnevi pri meni najmanj zaželeni. To je pomenilo, kot že rečeno, skoraj celodnevno odsotnost. Pozimi včasih sploh nisem bil deležen dnevne svetlobe. Če sem hotel pravočasno priti do šolskega avtobusa, sem moral vstajati okoli sedmih ali prej. Takoj po koncu pouka, ob pol enih ali kasneje, me je reševalec odpeljal na dializo, ki je trajala vsaj štiri ure. A zaradi preoblačenja, priklapljanja na in odklapljanja z dialize ter čakanja na reševalca pa se je ponavadi vse zavleklo še za vsaj kakšno uro. Domov sem prišel najhitreje šele malo pred sedmo. Vse skupaj izgleda takole:

Na dializo me, kot že rečeno, odpeljejo ali vsaj naj bi me odpeljali takoj po koncu pouka. Reševalca je treba velikokrat še čakati tudi uro in več, čeprav je bil čas njegovega prihoda že zmenjen. Včasih so spotoma morali iti še po kakšnega čakajočega pacienta in vse skupaj je še dodatno zakasnilo moj prihod na dializo. Ko me pripeljejo, se je treba najprej preobleči v pižamo ali pa vsaj sleči zgornje dele obleke, da se prepreči potenje in naredi čas med dializo čimbolj prijeten zate. To traja nekaj minut. Ko sem na postelji, mi najprej sestra, ki je tisti dan zadolžena zame, izmeri krvni pritisk in opravi še kakšne drobnarije po vrhu. Nato me začne priklapljeti na dializni aparat. Najprej vse pripravi za vbod dveh igel v mojo kožo. Pri zbadanju se velikokrat kaj zatakne in spet morajo najprej to seveda rešiti. Ko stojita obe igli končno neovirano v koži, pa jih morajo povezati oziroma priklopiti na aparat.

Mimogrede, namen igel, o katerih govorim, je čiščenje krvi. Skozi prvo kri odteka v aparat, skozi drugo pa doteka nazaj v telo. Če ni nobenih večjih težav, priklapljanje traja pet do deset minut. Med dializo mora biti roka povita in privita na nekakšno opornico, ki pomaga, da je roka pri miru in od komolca naprej ravna, kot mora biti. Sama dializa traja, kot sem že napisal, najmanj štiri ure. Izklapljanje traja podoben del časa kot priklapljanje. Ko se spet oblečem, moram včasih na reševalca čakati tudi uro ali še več. Pomembno je, da sestre reševalca hitro pokličejo. A reševalci se redko držijo ure, vsaj pri meni dodeljenem prevozniku. Razumljivo je, da nekaj časa traja že samo, da se pripeljejo pred bolnico, ni pa razumljivo, da razpošiljevalec pol ure, če ne še več, sploh še ne ve, koga bi poslal pome. Tako je bilo namreč pri tem prevozniku pri vsaj enem razpošiljevalcu.

Tako sem moral še naslednja tri leta valovati med dializo in šolo. Za druge dejavnosti v glavnem ni bilo časa in zato si tudi nisem hotel povzročati prevelikega dela še s tem. Sem na to sicer večkrat pomislil. A moral sem si pač vedno prigovarjati: »pa saj ne morem crkniti«. Zdaj pa imam negativne posledice zaradi tega. Šele sedaj, ko sem star 18 let, sem se uspel malo bolj poglobiti v stvari, ki me dejansko zanimajo. Če se vrnem še nazaj na opravljanje šole med dializo, je bil čas zanjo pravzaprav le vsak drug dan. Res pa je, da so učiteljice iz bolnišnične šole včasih, in še to samo nekatere, prihajale na dializo učiti paciente. Tako, da so nam vsaj poskušale situacijo nekoliko olajšati. Na dan dialize sem prihajal domov ves izčrpan in zaspan in za učenje je, še zlasti pozimi, enostavno zmanjkalo časa. A vseeno sem se v šoli vedno zmazal z dobro oceno. Pogosto sem se spraševal, če so štirke in petke, ki sem jih pretežno dobival, realne ocene. Takrat sem bil jaz prvi in edini slep, ki so ga kadarkoli imeli na šoli in kot piko na i sem imel še to neprijetno bolezen. Vse skupaj je vplivalo na učitelje tako, da so začeli biti bolj dobrosrčni do mene. Marsikdaj so mi kakšno oceno v redovalnico napisali višjo kot je bilo moje znanje ali drugače rečeno, pogledali so mi skozi prste.

Po treh letih na dializi, kar je bilo v primerjavi z drugimi še sorazmerno malo, je prišel čas za transplantacijo, presaditev ledvice. Za prihod ledvice pa sem seveda zvedel nenadoma, čisto na lepem. Zato si nisem mogel časa organizirati tako, da bo s šolo vse v redu. S šole sem bil odsoten dobra dva meseca. Precej me je začelo skrbeti za moj končni uspeh ob koncu šolskega leta. Bil sem ravno v devetem razredu in pomembno je bilo, da si poskušam priboriti čim boljše izhodišče za srednjo šolo. A ko sem bil enkrat v šoli, smo se nekako vse lepo zmenili in ob koncu leta sem bil kljub vsemu še vedno prav dober. Če se prav spomnim, pa so mi pri nekaterih predmetih število pridobljenih ocen nekoliko zmanjšali. Spet pa sem podvomil v to, ali je moja končna ocena odraz mojega dejanskega znanja. Vi, ki boste ta članek brali, si lahko sami pri sebi izoblikujete še svoje mnenje o tem, ali se vam je ocena prav dobro vsa štiri leta v redni šoli glede na napisano zdela realna ali ne.

Nato sem se vpisal na splošno gimnazijo. Tam sem začel zelo neuspešno. Najprej sem dobil kar precej negativnih ocen zapored. Ko pa so se stvari že začenjale postavljati vsaj malo na noge, se je spet zgodilo. Nenadoma so na pregledu ugotovili sum na zavrnitev moje ledvice s strani telesa. Po neki preiskavi pa so to še potrdili. Šlo je za protitelesa v mojem telesu, ki ledvice niso hotela sprejeti kot del telesa. Pravzaprav, če sem natančen, je šlo za protitelesa v celici. Natančen izraz je celična zavrnitev ledvic. Preiskava, s katero so to potrdili, pa se imenuje biopsija ledvic. Gre za to, da so mi iz telesa vzeli košček ledvic in ga dali v preiskave. Spet sem moral za

kakšnih dva meseca zapustiti šolo. To pa je bilo za moje šolanje v gimnaziji usodnega pomena. Že med samim postopkom zdravljenja sem od šolske psihologinje dobil sporočilo, da je nemogoče, da bi gimnazijo še izdelal za pozitivno. Zame se je takrat začelo obdobje močne krize. Zavrnitev so mi sicer uspešno odpravili, a če ti najbolj škriplje pri tistih stvareh, pri katerih bi si najbolj želel, da bi ti šlo dobro, če odštejemo seveda ledvice, je to premalo za osebno zadovoljstvo. Da ne govorim o tem, da je moja mobilna profesorica iz zavoda za slepo in slabovidno mladino izjavila, da se je ta moj neuspeh zgodil zaradi tistega popuščanja iz osnovne šole, o katerem sem vam pisal že prej. S tem pa je povzročila, da sem začel dokončno dvomiti o realnost ocen.

V osnovni šoli pri nekaterih predmetih sploh nisem pisal testov, ampak sem bil samo ustno ocenjen. Kdaj pa kdaj sem naredil kakšen referat ali plakat, to pa je bilo tudi vse. V gimnaziji pa tako ni šlo, kar je nenazadnje prav. Začelo se je učenje, učenje in še enkrat učenje. Jaz sem človek, ki se ne predam do zadnjega trenutka. Tako je bilo tudi tokrat. Ko sem izvedel, da ne bom mogel uspešno zaključiti prvega letnika, se jaz kljub temu še kar nisem hotel sprijazniti s tem. Želel sem si iti do konca. Uspešno končati gimnazijo je bila moja zelo velika želja in cilj. Bila so obdobja, ko sem bil zaradi učenja tik pod pregorelostjo, a vdal se nisem. Kot razlog za zavrnitev ledvice pa smo zato posumili ravno na stres, ki sem ga preživil ob neuspehi med šolskim letom.

Vse to opisano ima na nekatere stvari usoden pomen za moje trenutno in, mislim, da tudi prihodnje življenje. Le da bom ta pomen v nadaljnjem življenju poskušal kolikor se da zmanjšati. Ti vplivi pa so npr.: zapoznelo opravljanje obšolskih dejavnosti, še ne izdelan cilj za prihodnje izobraževanje, počasnejša pot do samostojnosti in še kaj. Glede samostojnosti pa bi sicer lahko našel tudi pozitivno stvar. To pa je, da sem si ravno zaradi svojih težav pridobil izkušnje, v katerih sem se moral znajti sam in sam priti do zelenega cilja. Primer je, ko sem bil v situaciji, kjer sem moral sam poskrbeti za vseh deset vrst zdravil, ki jih moram vzeti v enem dnevu. To je bil vikend na Okroglem, v okviru srečanja slepih in slabovidnih dijakov. Nekdo, ki mu toliko zdravil vsak dan ni treba jemati, teh skrbi nima. In primerov je še veliko, še bolj konkretnih, čeprav se zdaj iz glave težko spomnim kakšnega, pa saj mislim, da je že ta tako ali tako kar konkreten, kajne!

Tako se torej odvija to naše življenje, ljudi s tovrstnimi ali marsikaterimi drugimi težavami in ovirami, ki na tak in drugačen način lahko usodno zaznamujejo življenje odraščanja oziroma vsaj del tega. Povedati in поблиže predstaviti vam ta problem pa je bil ravno moj namen v tem članku. Sedaj obiskujem drugi letnik srednje administrativne šole v Zavodu za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, kamor sem odšel po neuspehu v gimnaziji. Najbrž se sprašujete, kako drugi letnik, če sem star že 18 let. Naj vam zaupam še to zgodbo: po neuspešno zaključenem prvem letniku gimnazije sem se po dolgem prepričevanju moje mobilne profesorice pogojno vpisal v drugi letnik šole za administratorja. Drugi letnik pa zato, ker tisto leto na šoli slučajno ni bilo prvega letnika in nisem imel druge izbire, kot da prvi letnik naredim postopoma po izpiti v drugem letniku. Srečo sem imel, da sem zadnji hip v gimnaziji še uspel popraviti slovenščino na pozitivno, tako da sem se lahko brez skrbi vpisal v drugi letnik. Ker pa hkratno opravljanje dveh letnikov zelo težko in neprijetno, ter z nekaterimi nekoliko nezanimivi predmeti zame, sem ga polomil še v drugem letniku. Naslednje leto pa pač slučajno ni bilo drugega letnika, kar je povzročilo, da sem

moral začeti čisto na začetku v prvem letniku. Tam sem po dolgem času začel kar dobro in z dobrim uspehom tudi končal, kar je solidno. In če vse skupaj še zaključim: danes sem torej 18-leten v drugem letniku srednje administrativne šole. Za zdaj mi gre kar dobro. Za hobi treniram plavanje.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Pravice invalidov do dostopa storitev stacionarne telefonije**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošlj komentar](#)

Vlada RS je 11. novembra 2010 sprejela novo Uredbo o ukrepih za končne uporabnike invalide (Ur. l. RS, št. 92/2010 z dne 19. 11. 2010), ki povzema spremembo Zakona o elektronskih komunikacijah v delu, ki se nanaša na najmanjši nabor storitev, ki sodijo v univerzalno storitev, v okviru katere je določeno tudi zagotavljanje ukrepov za končne uporabnike invalide. Zakon o elektronskih komunikacijah se je namreč v tem delu uskladil s Konvencijo o pravicah invalidov.

S tem je končnim uporabnikom invalidom omogočena nediskriminacijska uporaba in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev, vključno s storitvami v sili, imeniki in imeniškimi službami, kakršne imajo drugi končni uporabniki. Hkrati so predlagani novi in izpopolnjeni ukrepi za končne uporabnike invalide, s čimer bo uresničen tudi eden od ciljev, ki jih določa Akcijski program za invalide 2007–2013, in sicer zagotavljanje dostopnosti invalidov do grajenega okolja, prevoza, informacij in komunikacij.

Konvencija o pravicah invalidov zavezuje države pogodbenice, da invalidom omogočijo neodvisno življenje in polno sodelovanje na vseh področjih življenja, sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi jim med drugim zagotovijo, da imajo enako kot drugi dostop do informacijskih in komunikacijskih tehnologij in sistemov.

Novosti oz. ureditve za slepe in slabovidne v novi Uredbi so predvsem naslednje:

V tej uredbi izraz končni uporabnik invalid oziroma naročnik invalid pomeni slepega ali slabovidnega končnega uporabnika oziroma naročnika, ki mu je bila ugotovljena najmanj 80-odstotna telesna okvara zaradi izgube vida (ostrina vida na boljšem očesu 0,1 in na slabšem 0,05 ali ostrina vida na obeh očesih 0,1 ali ostrina vida na boljšem očesu 0,2 in na slabšem 0,00).

Zahteva končnega uporabnika invalida za priključitev na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji se mora obravnavati prednostno, pri čemer je glede cene zagotovljen 50-odstotni popust. Okvare na dostopovnem vodu do končnega uporabnika invalida se brezplačno prednostno obravnava in odpravi.

Splošni pogoji za dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji in ustrezajoči cenik morajo biti dostopni v zvočnem zapisu oziroma v takšni elektronski obliki, ki omogoča pretvorbo v slepem ali slabovidnemu končnemu uporabniku invalidu zaznavno obliko. Izvajalec univerzalne storitve zagotovi naročniku invalidu 10-odstotni popust pri mesečni naročnini za javno dostopne telefonske storitve na fiksni lokaciji. Omogočiti mora, da se slepi ali slabovidni naročnik invalid lahko seznanj z višino računa z govornimi sporočili oziroma v takšni elektronski obliki, ki mu omogoča pretvorbo v njemu zaznavno obliko. Tehnično opremo za pretvorbo si zagotovi končni uporabnik invalid sam.

Do popustov pri priključitvi na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji in pri mesečnih naročinah do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji je upravičen končni uporabnik invalid oziroma naročnik invalid brez zagotovljenih sredstev za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje.

Izpolnjevanje pogoja za upravičenost do navedenih popustov se dokazuje:

- z odločbo o upravičenosti do denarne socialne pomoči po zakonu, ki ureja socialno varstvo, ali
- z odločbo, s katero je podeljena pravica do prejemanja državne pokojnine ali varstvenega dodatka po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ali
- z odločbo, s katero je podeljena pravica do invalidskega dodatka, pravica do družinskega dodatka ali pravica do oskrbnine po zakonu, ki ureja vojne invalide, ali
- z odločbo, s katero je podeljena pravica do veteranskega dodatka po zakonu, ki ureja vojne veterane, ali
- z odločbo, s katero je podeljena pravica do nadomestila za invalidnost po zakonu, ki ureja oblike družbenega varstva zmerno, težje in težko duševno ter najtežje telesno prizadetih oseb.

Izvajalec univerzalne storitve omogoči, da so slepemu ali slabovidnemu končnemu uporabniku invalidu na posebni številki dostopni podatki iz univerzalnega imenika v govorni obliki in da mu je na tej številki zagotovljena tudi pomoč pri posredovanju klicev. Klici na to posebno številko so za slepe in slabovidne končne uporabnike invalide brezplačni.

Numerične tipkovnice govornih terminalov javnih telefonskih govorilnic morajo imeti označeno tipko številka 5, da jo slepi in slabovidni končni uporabniki invalidi lahko otipajo in se po njej orientirajo. Sosledje znakov mora biti v skladu s posebnim standardom, ki določa razpored znakov na numeričnem delu tipkovnice. V skladu z navedenim standardom so v prvi vrsti zgoraj 1, 2,3; v drugi vrsti 4,5,6; v tretji vrsti 7,8,9 in v spodnji vrsti *,0,#.

Pri sestavljanju te uredbe smo intenzivno sodelovali in so naši predlogi bili v veliki meri tudi upoštevani. Veljati začne 1. januarja 2011, s tem dnem preneha veljati sedanja Uredba o ukrepih za končne uporabnike invalide iz leta 2005.

[#Na vrh](#)

6. TESTIRALI SMO: **WINDOW EYES** - bralnik zaslona za slepe / 2. del

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Vtisi po nekajmesečni rabi izdelka so zadovoljivi, še zlasti, ker se je na testu uporabljala različica, ki še nima vključenih zadnjih popravkov (stara okoli 2 leti); za novejšo žal nisem uspel dobiti ustrezne licence. Ob primerjavi med Window Eyes-om in JAWS-om ugotovimo naslednje:

- nekoliko različno poimenovanje funkcij – operacij, ki izvedejo določeno funkcijo
- Window Eyes je v osnovi bolj primeren za migracijo, ker je ena od možnosti prilagoditve tipkovnice tudi »jaws«-ov razpored tipk in s pomočjo ročnega dela, se to potem čudovito integrira v sistem.
- Pri shranjevanju nastavitve pride pri Window Eyes-u do nekaj nelogičnosti in do nedoslednosti, kajti nekatere nastavitve se samodejno shranijo, za druge pa je po uveljavitvi potreben še poseben ukaz, da se shranijo v »set file«. Res je, da ima nekaj podobnega tudi JAWS v settings centru »configuration manager«, vendar pri Window Eyes-u je to nekoliko nerodno urejeno in traja, da se navadiš.
- Prav tako velja, da se moraš navaditi prednastavljenega sintetizatorja govora, čeprav bi lahko bila izbira prednastavljenosti tudi drugačna.

Window Eyes sem preizkušal na sledeč način:

S pomočjo njega in Windows Internet Explorerja 8 sem oddeskal na spletišče in se tam pozabaval z nekajdeset stranmi, skušal predvajati Flash animacije, izvedel iskanja, brskal po spustnih menijih...

Drug del testa je obsegal pisarniške programe s poudarkom na Microsoftovem Wordu, ker predvidevam, da je ta program z naskokom najbolj uporabljan program pri pisarniškem delu.

Tretji del testa je obsegal njegovo uporabo pri zabavi (predvajanje glasbe v Winamp-u in Windows media player-ju in četrti del je bil posvečen pregledu odziva programa, ko ga uporabljam pri optični prepoznavi knjig.

Na internetu se Window Eyes znajde odlično, mogoče bi imel manjšo pripombo samo na to, da bi lahko program omogočal, podobno kot Jaws, da se lahko po spletu pomikaš tudi z ukazom ctrl+dol/gor... ali pa sem sam mogoče kje pogrešil?

Ko brskamo po spletu, je aktiviran takoimenovan brskalni način ali browse mode, ki nam virtualizira spletno stran. Ko izpolnujemo obrazce, ta način deaktiviramo s pritiskom tipke (enter), isti način kot pri Jaws-u. Prav tako velja, da ima za enake elemente enake bližnjice.

Tudi v Wordu sva s programom kmalu zaplavala, kot ribi v vodi. Všeč mi je, da pametno prelamlja vrstice na brajevih terminalih (vsaj moja izkušnja je taka). Res je, da včasih nekaj časa traja, da upariš terminal s programom, vendar naj bi bila to

težava, ki se pojavi pri odstotku uporabnikov, v najnovejših različicah pa naj bi tudi to bilo odpravljeno. V tem programu sem preizkusil tudi nekaj standardnih Jaws-ovih ukazov (say all...). Ugotovitev je naslednja, ko uporabljate »Jaws« razporeditev tipk, je priporočljivo, da si prej preberete odlomek, kjer je seznam tipk, ker ugotovimo, da se uporabljata oba inserta, kar pomeni, da ni isto, če uporabimo ukaz ins+dol na navadni tipkovnici ali pa če uporabimo ukaz ins+2(dol) na numerični tipkovnici, ko je le-ta izključena. Če to želimo podvojiti, se moramo odpraviti v nastavitve programa in ukaze ročno podvojiti, kar nam resnici na ljubo ne bi smelo vzeti veliko časa.

Ob preizkušanju v Winampu in Windows media playerju praktično nisem našel opaznih razlik. Morda velja poudariti edino to, da se Window Eyes da nadgraditi s skriptami za določene operacije in programe, ki jih lahko snamemo z njihove spletne strani v odseku Scriptcentral.

Ostane nam še preizkušanje v Abbyy Finereaderju 10 in v Readiris-u 11. Tudi tu se je obnesel pričakovano dobro, dobil sem namreč vse informacije, ki sem jih želel imeti pri svojem delu.

Če sklenem, je program vsekakor dobra rešitev za vse slepe uporabnike. Ob prehodu iz Jaws-a na nov program nam olajša življenje tudi »Jaws« razporeditev tipk, ki nam je na voljo, medtem ko Freedom Scientific obratne možnosti ne ponuja.

GW Micro Window Eyes 7.0

Bralnik zaslona oz. program za branje zaslona (screen reader)

V Sloveniji zastopnika ni, za to se bo treba po licence odpraviti v tujino.

Cena: 895 USD

Domača stran: www.gwmicro.com

To priložnost bi rad izkoristil tudi za to, da opozorim na razmere na slovenskem trgu, kjer uporabniki nimamo možnosti izbire. To velja tako za bralnike zaslona na računalniku kot na telefonih. Kdo je kriv za to, težko presojam, ker zgodovine ne poznam dovolj, vendar je dejstvo, da bi se danes neko podjetje težko odločilo za zastopstvo alternativnih izdelkov glede na prevladujoč tržni delež enega bralnika zaslona s podporo uradnih organizacij. V dokaz te trditve lahko ponudim tudi lastne izkušnje, kjer so me že v rani mladosti učili uporabljati samo en bralnik zaslona (Jaws). Za mene sicer ni tak problem naučiti se uporabe novega, ampak kolikor poznam človeško družbo, večina ne bo zamenjala izdelka za drugega, razen če je res očitno slab, tako da ne najdejo več nobenega od najrazličnejših možnih izgovorov za prehod na drug izdelek. Je to prav?

[Na vrh](#)

7. DOBRO JE VEDETI: **Predstavitve Tehniškega muzeja Slovenije v Bistri**

Avtorica: *SLAVICA ZUPANIČ*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Sedem dni potrebuje voda, da po tunelih, sifonih in kraških dvoranah priteče iz Križne jame, Planinskega polja in Cerkniskega jezera in se pojavi kot potok Bistra v kraju z enakim imenom. O bistrosti vode sicer danes težko govorimo, saj so tudi tukaj industrijske odplake napravile precejšnjo škodo. So pa precej bistre naše glave, če si ogledamo bogato zakladnico tehnične in naravne dediščine v Tehniškem muzeju Slovenije Bistra, v kraju na obrobju Ljubljanskega barja med Vrhniko in Borovnico.

Da je danes muzej v bivšem kartuzijanskem samostanu in kasnejšem gradu, potrjuje dejstvo, da ima tudi kraj bogato zgodovino. Njegovo ime se prvič omenja leta 1260, ko so iz Grenobla prišli menihi kartuzijani in tukaj ustanovili samostan. Prvi samostani, ki so jih kartuzijani ustanavljali izven Francije, so bili namreč prav v Sloveniji in si sledijo po starosti: Žiče, Jurklošter, Bistra in Pleterje. V Bistri so menihi prebivali 520 let, vse do leta 1782, ko je Jožef II. s posebnim dekretom prepovedal delovanje večine samostanov. V širšem okolju so bili nosilci gospodarskega, kulturnega in verskega življenja, v lasti so imeli velika posestva, v samostanu pa so bile napisane in prepisane številne knjige. Prihajali so iz cele Evrope, med njimi so bili: Čehi, Slovaki, Francozi... Rekli so jim beli ali tihi menihi; beli zaradi svetle kute na glavi, tihi pa, ker sta bila tišina in molitev način njihovega življenja. Poleg molitve jim je dneve zapolnjevalo še delo. Bili so izredno pridni in delavni, saj so vso opremo za samostane in cerkve izdelali kar sami. Konec 18. stoletja je imetje prešlo v zasebne roke in še danes niso končani denacionalizacijski postopki.

Od leta 1953 je v gradu Tehniški muzej Slovenije. Je največji tovrstni muzej v tem delu Evrope, ima 7000 m² razstavnih površin, na katerih je približno šestnajst tisoč eksponatov. Te pred vhodom varuje Hubertus – germanski zaščitnik lova. V notranjosti pa tehnika in narava pripovedujeta številne zgodbe. Muzej obsega naslednje oddelke: promet, Titovi avtomobili, kmetijstvo, vodna žaga, gozdarstvo, lesarstvo, kovačija in mlin na vodni pogon ter še nekateri drugi. Možne so tudi občasne razstave, predstavitve in delavnice.

Za boljšo predstavo predlagam skupno potepanje po nekaterih oddelkih

Oddelek kolarstva. Kolarji so bili mojstri, ki so izdelovali vozove. Največje mojstrstvo kolarja je bilo izdelati dobro kolo za voz. Pri delu so jim bili nujno potrebni tudi pripomočki, kot so delovna miza (»hoblpank«), stružnica in brus. Med razstavljenimi je zanimiv voz – zapravljičček, s katerim so se vozili po sejnih in žegnanjih, da so lahko tam zapravljali. Pred časom je bila v Bistri občasna razstava voz. Bilo jih je 110, zbrani iz vseh slovenskih pokrajin in narejenih za različne namene (prevoz sena, gnoja, listja).

Oddelek kovaštva. Osnovno kovaško delo je bilo izdelava podkev in podkovanje konj. Verjetno marsikdo ne ve, da so kovači kurili izključno z ogljem. Kajti le oglje da tisto pravo vročino za oblikovanje železa. Podkev je bilo seveda več vrst (za kmečke

in vojaške konje, za različne vremenske razmere). Najpomembnejši orodji sta bili kladivo in nakovalo.

Oddelek kmetijstva. Tukaj lahko izveš vse od pridelave žitaric do pridobivanja moke. S cepci so mlatili zrnje, z žrmljami so mleli manjše količine, v mlinih pa večje količine zrnja.

Oddelek peke kruha. Menterga in ničke sta bili posodi za mesenje testa, hlebce pa so v zakurjeno peč polagali s posebnimi loparji.

Oddelek gozdarstva. Gozdovi - eno samo veliko bogastvo, so polni surovine za papirno in lesno industrijo, tukaj je les za kurjavo, so biološka zakladnica, v kateri živijo živa bitja v medsebojni odvisnosti in sožitju. V tem oddelku je zanimiv pilot, to je lesen steber, ki so ga uporabljali mostiščarji za gradnjo naselij na barju. Na vpogled so tudi lesene vodovodne cevi, kar je še dokaz več, da so les kot gradbeni material uporabljali že v davni preteklosti. Les, ki je prišel iz gozda, so najprej obdelali tesarji. Pri izdelkih iz lesa Slovenci ne moremo mimo suhe robe in po vsem svetu znanega Ribn'čana-Urbana. Od slovenskih posebnosti velja omeniti kozolec, tako imenovan toplar, namenjen za sušenje sena in za prostor za spravilo kmečkih vozov. Med orodji za obdelovanje lesa je seveda največ različnih žag. Iz živalskega sveta so preparirane šoje, lisice, fazani, zajci, srne, različne ptice ujede, kozorog, gams, jelen, košuta ... Omembe vredna je posebnost pri kozorogu, ta ima v sredini srca majhno kost, imenovano »srčni križ«. Lovci so dolgo časa verjeli, da jim tak križ za klobukom prispeva k boljši spolnosti, k daljšemu življenju in k dobremu zdravju. Zaradi nekontroliranega odstrela so mnoge živalske vrste ogrožene. In končno so tukaj še tri velike zveri: volk, medved in ris. Volkov je v Sloveniji približno 90, medvedov 450, risom pa je posvečena posebna občasna razstava z naslovom »Rod Štefe in Arpada, risi v Sloveniji«, namen razstave je opozoriti na ogroženost obstoja te vrste mačke in na negativen odnos do risov v preteklosti. Ker je do popolnega izginotja pri nas prišlo že v začetku 20. stoletja, so biologi, gozdarji in lovci danes še posebej pozorni na trenutno stanje. Leta 1973 so namreč v Slovenijo iz Slovaške pripeljali šest risov in jih spustili v prostost v kočevskih gozdovih, med njimi sta bila tudi Štefa in Arpad. Vzroki za zaskrbljujoče stanje so: nezakonit lov, parjenje v sorodstvu, promet in nemir v slovenskih gozdovih in pomanjkanje hrane (so izključno mesojede živali), v zadnjih desetih letih se je njihovo število zelo zmanjšalo, po ocenah nekaterih strokovnjakov živi pri nas od petnajst do petindvajset odraslih živali. Če se bo tako stanje nadaljevalo, obstaja možnost, da bo ris v Sloveniji ponovno izginil. Na razstavi se poučimo, po katerih znakih prepoznamo prisotnost risa v naravi, to so stopinje, ostanki dlake in oglašanje. Izvemo tudi, kako strokovnjaki spremljajo risa in sicer s posredovanjem podatkov lovskih družin in gozdarjev, s telemetrijo in s foto pastmi. Avtorji razstave (Biotehniška fakulteta, Lovska zveza Slovenije in društvo Dinaricum) pa bi radi odgovor, ali bo to veliko mačko možno ohraniti v naših gozdovih, sicer bomo pač imeli rise v muzejih in kot trofeje nad kamini.

Iz živalskega sveta naredimo zdaj skok v svet avtomobilov

Oddelek Titovih avtomobilov. Kot vsi vemo, je bil Tito velik ljubitelj lepih avtomobilov, lepih oblek in družbe lepih žensk. V Bistri je shranjenih večina Titovih avtomobilov, nekaj pa je tudi vozil, ki označujejo zgodovinske trenutke v tem obdobju. V enem od tukajšnjih avtomobilov se je vozil Schindler pri snemanju filma Schindlerjev seznam.

Ob srečanju je med vojno Hitler podaril Mercedes Anteju Pavliču, enega od Fordovih avtomobilov pa so zasegli slovenski partizani pri umiku nemške vojske iz Grčije preko Jugoslavije. Titov najljubši avtomobil je bil Rolls-Royce, velik skoraj kot tovornjak, motor je popolnoma neslišen, najglasnejši del je ura v kabini. Leta 1952 mu ga je podarila Republika Slovenija, narejen je bil po naročilu in je imel telefonsko povezavo s šefom protokola. Na ogled je dan Mercedes, s katerim je šel Tito na svojo prvo pot v tujino, in sicer leta 1948 v Romunijo, ter dva avtomobila ZIS, ki ju je ob svojem obisku leta 1955 pripeljal Hruščev kot darilo ruske vlade in Stalina. Davnega leta 1956 je Tito dobil v dar prvi avto na neosvinčen bencin. Ker takrat Jugoslavija še ni poznala take vrste goriva, ima prevoženih samo dva tisoč km in je zelo dobro ohranjen. To je peščica velikanov, med katerimi prav smešno izgleda manjši avto, ki je bil namenjen samo za vožnjo po Brionih.

Daljšo življenjsko dobo pa imajo vozila v Oddelku starih vozil, saj začetki evropskega avtomobilizma segajo na konec 19. stoletja. V Ljubljano se je prvi pripeljal Anton Codelli in časopisi so ogorčeni poročali, da te čudne pošasti plašijo konje, kokoši in ženske. Zanimiva je replika Benzovega avtomobila, izgleda kot malo predelana kočija, veliko delov je še lesenih. Motor je zamenjal konje. Začetek 20. stoletja v avtomobilski industriji je zaznamoval Henry Ford. Bil je prvi mogotec, ki je začel izdelovati vozila za ljudi s plitkimi žepi, uveljavil je tekoči trak in je bil socialno čuteč do delavcev. V tem času je bil vsak drugi avto v ZDA iz Fordovih tovarn, pri njem se je kot strokovnjak uveljavil tudi Slovenec Jože Gorišek, doma iz Slovenskih goric. Tako smo Slovenci tudi na tem področju dali strokovnjaka v svetovnem merilu. Zelo zgovoren je tudi Fordov rek »Ni važno kakšne barve je avto, samo, da je črn«. Vsi njegovi avtomobili so bili namreč črni. Med najrazličnejšimi avtomobili pa izstopa stari dobri ljubljanski tramvaj, ki je prenehal voziti leta 1958, zadnjo vožnjo od Name do Viča je opravil Fran Milčinski-Ježek.

To je bil kratek potep po zbirkah Tehniškega muzeja v Bistri. Glede na hitrost razvoja tehnike danes se postavlja vprašanje, koliko muzejev bo potrebnih, da bodo dosežki tega časa prikazani našim zanamcem

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: **Kako v Windows 7 ustvariti rešilni disk, Nastavitev debeline kurzorja**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

[Pošlj komentar](#)

55. Kako v Windows 7 ustvariti rešilni disk

Microsoftov operacijski sistem Windows 7 sicer slovi po svoji zanesljivosti in neproblematičnosti, toda kot pri vsaki stvari v računalništvu se lahko tudi pri tem operacijskem sistemu kaj zalomi. Do težav v delovanju lahko pride zaradi napake v sistemu, lahko pa tudi po naši krivdi. V najslabšem primeru lahko pride tudi do sesutja operacijskega sistema in to do te mere, da ne moremo priti več niti v meni za obnovitev sistema na zgodnejši čas. V tem primeru seveda potrebujemo namestitveni disk. Če tega rešilnega diska nimamo, ga lahko izdelamo sami in to precej enostavno.

Postopek izdelave sistemskega obnovitvenega diska je naslednji:

Najprej gremo v Nadzorno ploščo, kjer v razdelku Sistem in varnost izberemo Varnostno kopiranje in obnavljanje (Backup and Restore). V oknu, ki se nam odpre, na levi strani izberemo možnost Ustvarite disk za popravilo sistema (Create a system repair disc).

Druga možnost pa je, da kliknemo na gumb Start in iz menija vseh programov izberemo Vzdrževanje (Maintenance), nanj kliknemo z levo miškino tipko, da ga odpremo ter za tem izberemo možnost Ustvarjanje diska za popravilo sistema (Create a system repair disc). Lahko pa tudi izberemo možnost Varnostno kopiranje in obnavljanje (Backup and Restore), ter nato v oknu, ki se nam odpre, na levi strani izberemo možnost Ustvarite disk za popravilo sistema (Create a system repair disc).

Sistem vas nato pozove, da v pogon vstavite prazen disk DVD, lahko pa uporabite tudi CD, saj podatki za namestitev oz. popravilo sistema zasedajo le okoli 200 MB. Ko ste vstavili disk, kliknite na gumb Ustvari disk (Create), ko se disk ustvari, pa proces zaključite s pritiskom na gumb V redu (OK).

Tako ste posneli plošček, ki ga boste lahko uporabili v primeru, da vam bo operacijski sistem Windows 7 v celoti odpovedal poslušnost. V tem primeru vstavite posneti plošček v pogonsko enoto in še enkrat zaženite računalnik. Pazite le, da bo v BIOS-u kot prvi zagonski pogon nastavljena enota, v katero ste vstavili rešilni disk, sicer postopek ne bo deloval. V BIOS pridete ob zagonu računalnika z pritiskom gumba Delete na tipkovnici. V BIOS-u poiščite možnost Boot sequence in jo po potrebi nastavite tako, da bo pogonska enota na prvem mestu. Ostalih nastavitev pa, v kolikor niste vešč uporabnik, ne spreminjajte.

56. Nastavitev debeline kurzorja

Slabovidni in slepi z ostankom vida, ki še uporabljate vid pri delu z računalnikom, seveda z najrazličnejšimi pripomočki, od posebnih programov do povečevalnih lup, imate velikokrat precejšnje težave, ko iščete na zaslonu, kje se nahaja utripajoči kazalec (kurzor). Pri dosedanjih pisarniških orodjih ni bilo možnosti (vsaj vedel nisem zanjo), ki bi omogočala spremembo debeline utripajočega kazalca. Zoomtext na primer omogoča spreminjanje oz. nastavitve velikosti, oblike in barve utripajočega kazalca, sama pisarniška orodja pa tega niso omogočala.

Pred kratkim sem si naložil in pričel uporabljati novo zbirko pisarniških orodij Microsoft Office 2010. Pri raziskovanju in spoznavanju tega novega programa sem našel celo vrsto možnosti prilagajanja in optimiranja, ki je namenjeno posebej za slepe in posebej za slabovidne. Tako sem med drugim našel možnost spreminjanja debeline utripajočega kazalca (kurzorja).

V Nadzorni plošči poiščemo Središče za dostopnost, kjer izberemo razdelek Optimiranje prikaza. V oknu, ki se odpre, poiščemo razdelek Izboljšanje vidljivosti elementov na zaslonu, kjer najdemo možnost Nastavi debelino utripajočega kazalca. S pritiskom na puščico pri tej možnosti se odpre spustni meni, kjer lahko izberemo debelino (privzeta debelina je 1), zraven pa je okenček, kjer je prikazan predogled izbrane debeline utripajočega kazalca.

Možnost nastavitve debeline utripajočega kazalca lahko preprosto najdemo tudi s pomočjo God Mode dostopa do Nadzorne plošče (poglej nasvet v Rikoss-u št. 1/2010). Z odprtjem mape God Mode se prikaže podrobna in pregledna oblika Nadzorne plošče, kjer v razdelku Središče za dostopnost poiščemo in izberemo Prilagajanje za slab vid, tam pa v razdelku Izboljšanje vidljivosti elementov na zaslonu najdemo možnost Nastavi debelino utripajočega kazalca.

Vsem, ki uporabljate vid pri delu z računalnikom, bo v veliko pomoč možnost nastavitve debeline utripajočega kazalca v novi zbirki pisarniških orodij Microsoft Office 2010.

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Ob mednarodnem dnevu bele palice**

Avtor in sodelavec: *Boštjan Štefanič*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

15. oktober je mednarodni dan bele palice, ko slepi in slabovidni malo glasneje opozorimo na vsakodnevne težave pri izobraževanju, delu, dostopu do slovenskih kulturnih hramov... Tudi v Društvu prijateljev mladine Radeče smo obeležili mednarodni dan Bele palice, saj smo pripravili prireditev z naslovom Na drugi strani vek, gostja katere je bila Aksinja Kermauner. Prireditev je potekala 14. oktobra ob 19. uri v domu kulture Radeče.

V marsikaterem pogledu je bila posebna, saj je nekaj takega potekalo prvič v Radečah, prav tako nas je s svojim obiskom presenetila in hkrati razveselila študentka Aleksandra Surla iz Domžal, ki je s seboj pripeljala psa vodnika, ki ji pomaga pri premagovanju vsakdanjih ovir.

Prireditev se je začela s prikazom uporabnosti bele palice, ki jo uporabljam sam pri dnevnih opravkih v znanem in manj znanem okolju. Bela palica za slepe/slabovidne (ang. white cane) je danes povsod po svetu priznana kot pripomoček, ki ne le identificira pot slepi osebi, ampak ji zagotavlja varno hojo z vidika prometa.

Z namenom, da obiskovalci prireditve življenje in delo slepih ter slabovidnih nekoliko bolje spoznajo, smo v nadaljevanju oder prepustili osrednji gostji večera. V našo sredino smo povabili gospo Aksinjo Kermauner, ki svet slepih in slabovidnih dobro pozna. Je pisateljica, profesorica slovenščine in likovne vzgoje v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani.

Najprej se je na kratko predstavila. Rodila se je materi Alenki Goljevšček Kermauner in literarnemu zgodovinarju Tarasu Kermaunerju. Povedala je, da je bil njihov dom dobesedno obložen s knjigami. Njen oče je vedno ustvarjal in povsem logično je, da je postala pisateljica tudi ona. Omenila je tudi anekdoto o tem, kako so ji dali ime Aksinja, ki marsikateremu povzroča težave, ko ga prvič sliši. Ime je dobila po knjigi Tihi don, avtorja Mihaila Šolohova.

V nadaljevanju večera se je lotila predstavitve knjig, ki so povezane s slepimi in slabovidnimi. Knjigi Kakšne barve je tema in Tema ni en črn plašč sta namenjeni otrokom, saj na zelo preprost način govorita o slepoti ter slabovidnosti. Za mladino je napisala knjigo Berenikini kodri. V osemdesetih je bila v Zavodu za slepo in slabovidno mladino učenka z dolgimi belimi lasmi. Kadarkoli se je pokazala v Ljubljani, so jo njeni vrstniki izven zavoda začeli zafrkavati, češ koliko peroksida si je pa dala na lase, da ima tako bele. V resnici pa nihče niti pomislil ni, da je albinizem bolezen oz. gre za pomanjkanje pigmenta. Ta deklica se je mnogokrat zaradi svojih belih dolgih las potožila gospe Aksinji in tako je nastala knjiga s naslovom Berenikini kodri. Glavna junakinja romana je Anina, dijakinja prvega letnika gimnazije. Posledica albinizma so njeni prekrasni beli lasje - in okvarjen vid.

V nadaljevanju nam je Aksinja na kratko predstavila še tipno slikanico Snežna roža, pri kateri so ji zelo veliko pomagale njene hčere, saj je bilo potrebno vse izdelati ročno. Lotila se je tudi projekta z naslovom Tipanka v vsako knjižnico. V okviru tega projekta je nastala slikanica Žiga špaget gre v širni svet.

Ob predstavitvi tega dela nam je natrosila nekaj svojih bogatih izkušenj s slepimi. Tako je povedala, kako je skupaj z učenci v zavodu ugotovila, katere so tople in katere hladne barve. Najhladnejše je steklo, najtoplejši pa stiropor in brusilni papir.

Za konec svoje predstavitve se je lotila še svoje najnovejše knjige Na drugi strani vek. Če je v prejšnjih knjigah svet slepih in slabovidnih le opazovala, pa ga je v zadnji knjigi tudi doživela na lastni koži. Dvakrat po 8 dni je preživela prostovoljno slepa in sicer tako, da si je oči pokrila s črnimi neprozornimi očali, ki se uporabljajo za golbal, to pa je igra z zvenečo žogo in tudi paraolimpijska disciplina, v kateri je slovenska reprezentanca v samem svetovnem vrhu. Prvi poskus je izvajala v neznanem kraju, v Črni na Koroškem, drugega pa doma.

Seveda nismo samo govorili, prepustili smo se tudi glasbi, za katero so poskrbeli učenci glasbene šole Radeče: Anže Podlesnik, Robert Barachini in Jurij Martinčič. Ob koncu se je predsednica društva Saša Martinčič gospe Aksinji zahvalila in ji podarila ribico, ki so jo na eni izmed naših delavnic izdelali otroci, sam, kot voditelj prireditve pa sem ji podaril šopek.

Druženje se je po končani prireditvi nadaljevalo v avli doma kulture, kjer smo se ustavili, med seboj poklepetali in izmenjali vtise ob kozarcu soka in pecivu, ki so ga spekle naše članice. Odziv občinstva je bil vzpodbuden, saj smo dobili precej pohval in vzpodbudnih besed. Kupili smo lahko tudi dve knjigi gospe Kermaunerjeve, in sicer Žiga špaget gre v širni svet ali pa Na drugi strani vek. Prav tako si je vsak, če je želel, za spomin vzel brajevo abecedo, in se na tak način srečal z brajevo pisavo, ki jo je leta 1821 razvil Louis Braille.

Prireditve smo končali z mislijo Helen Keller, gluhe in slepe ženske, ki je zapisala: »Ko se ena vrata sreče zaprejo, se druga odprejo, toda pogosto tako dolgo zremo v zaprta vrata, da ne opazimo tistih, ki so se nam odprla«. Upamo, da smo pri navzočih v dvorani odprli kakšna vrata.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: **Avtomobil za slepe in slabovidne, Supernova v12, Tracker Breeze – GPS navigacija za slepe in slabovidne, odpiranje novejših Office dokumentov s starejšimi različicami Officea?**

Avtor in sodelavec: *Robert Hrovat Merič*

L: A.K.

[Pošlj komentar](#)

Avtomobil za slepe in slabovidne

Države po svetu bodo kmalu morale spremeniti svoje zakone o varnosti v cestnem prometu. Raziskovalci nemške tehnološke univerze Braunschweig so javnosti predstavili izpopolnjen prototip avtomobila VW Passat, ki je prilagojen slepim in slabovidnim. Novinec lahko povsem samodejno vozi celo v običajnem mestnem prometu. Namensko prevozno sredstvo je opremljeno z naprednim računalniškim sistemom, »pametno« programsko opremo, posebnimi vmesniki, navigacijskim sistemom GPS in laserskimi tipalnimi napravami. Zato ne preseneča, da lahko vozilo pri vožnji upošteva vse cestno prometne predpise, vključno s hitrostnimi omejitvami, ustavljanjem pri rdečih lučeh in znakih STOP ter samodejnim izogibanjem nepričakovanim oziroma neobičajnim oviram na cestišču. Raziskovalci nemške tehnološke univerze Braunschweig so doslej s prototipom avtomobila VW Passat prevozili že dobrih 1.600 kilometrov. Napovedujejo, da bi lahko prvi serijski avtomobil za slepe in slabovidne izdelali že v drugi polovici naslednjega leta. Če bo avtomobil za slepe in slabovidne uspešno preстал preizkušnje in bo deloval povsem zanesljivo, se bo proti koncu naslednjega leta po vsej verjetnosti pričela njegova množična proizvodnja za evropski pa tudi ameriški trg. Videoposnetek delovanja izpopolnjenega prototipa Passata si lahko ogledate na naslovu <http://skrci.me/passat>.

Vir: Računalniške novice

Izboljšana Supernova v 12

V eni izmed prejšnjih številčk sem predstavil programsko opremo Supernova, Hal, Lunar in Lunar Plus. Tokrat pa vam predstavljam novosti, ki jih prinaša izid novejših različic. Podjetje Dolphin je svoje izdelke sedaj poimenovalo drugače, saj so želeli z imenom programske opreme povedati, komu je namenjena. Sedaj imamo na voljo naslednje različice programov:

- Supernova Access Suite – prej poznan kot Supernova, ki združuje funkcije za slepe in slabovidne.
- Supernova Reader – prej poznan kot Hal, je programska oprema za slepe, ki jo lahko uporabljamo namesto Jaws-a
- Supernova Magnifier – je bila prej znana pod imenom Lunar in je namenjena slabovidnim uporabnikom
- Supernova Reader Magnifier – prej znan kot Lunar Plus, je programska oprema z možnostjo povečave in govora, torej alternativa ZoomText-a.

Prednosti, ki jih ponuja nova verzija, so naslednje: omogoča glajenje črk (TrueType font), ki daje črkam gladek videz tudi pri zelo velikih povečavah, Miškin kazalec lahko povečamo neodvisno od povečave, ki jo uporabljamo. Programsko opremo lahko uporabljamo na več monitorjih, podpira najnovejše aplikacije, kot so Office 2010, iTunes 10 ter zadnja verzija Acrobat Readerja, vsebuje slovensko brajevo kodno tabelo, nova aplikacija Launch Pad omogoča enostaven dostop do RSS novic, radijskih postaj, slovarjev, vsebuje nov sintetizator govora, imenovan Vocalizer, ki je hitrejši in odzivnejši od sintetizatorja RealSpeak. Vsebuje program za oddaljeno pomoč uporabnikom pri problemih s Supernovo, DVD vsebuje še licenco za EasyReader, ki je programski predvajalnik. 30-dnevno preizkusno različico programske opreme lahko prenesete s spletne strani podjetja DIOPTA (www.diopta.si), kjer lahko dobite tudi dodatne informacije o programski opremi.

Tracker Breeze – Navigacija za slepe in slabovidne

Slika Tracker Breeze

Slika naprave Tracker Breeze

Tracker Breeze je GPS navigacija za slepe in slabovidne, ki je izjemno enostavna za uporabo. Izdeluje jo podjetje Humanware. Breeze je tako enostaven za uporabo, kot daljinski upravljalnik in ga lahko uporabljamo z eno roko. Ko hodimo, nam navigacija pove imena ulic, imena križišč, oddaljenost od križišč ter oznake, ki si jih predhodno zabeležimo na poti. Vedno vemo, kje smo. S pritiskom na gumb Breeze pove, na kateri ulici se nahajamo, katero je naslednje križišče in koliko je oddaljeno od nas. Recimo, da se hočemo naučiti pot od doma do trgovine. Vzamemo v roke Breeze in gremo s spremljevalcem do trgovine. Na začetku hoje damo Breezu ukaz, naj si zapomni določeno pot. Ko pridemo na cilj, pot shranimo. Med potjo si lahko posnamemo razne opombe na poti (recimo gradbišče na levi, priljubljena trgovina na levi...). Ko pridemo do trgovine, nas zna naprava sama peljati nazaj do doma. V napravo lahko shranimo poljubno število poti.

Kolikor sem testiral navigacijo, se obnese zelo dobro. Tudi po Ljubljani, kjer je veliko ulic na kupu, ni problemov in je naprava dovolj natančna za orientacijo. Baterija zdrži približno 8 ur. Zastopnik za GPS navigacijo Tracker Breeze je podjetje DIOPTA, kjer lahko dobite tudi več informacij o napravi.

Vir: www.humanware.com, www.diopta.si

Odpiranje novejših Office dokumentov s starejšimi različicami Officea?

Veliko preglavic nam povzročajo dokumenti, ki so narejeni z novejšimi različicami priljubljenega pisarniškega paketa Microsoft Office, torej so narejeni v različicah 2007 in 2010 in imajo končnice docx, xlsx, pptx.

Če uporabljate starejše različice pisarniškega paketa, je potrebno s spletne strani podjetja Microsoft prenesti združljivostni paket. To najlažje storite tako, da v iskalnik Google vpišete »office compatibility pack« ter kliknete na prvi najdeni zadetek, ali pa ga prenesete s spodnjega naslova:

<http://download.microsoft.com/download/9/2/2/9222D67F-7630-4F49-BD26-476B51517FC1/FileFormatConverters.exe>

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave.

V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2010, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)